

Zuzanna Rejmer

DZIENNICZEK-SŁOWNICZEK

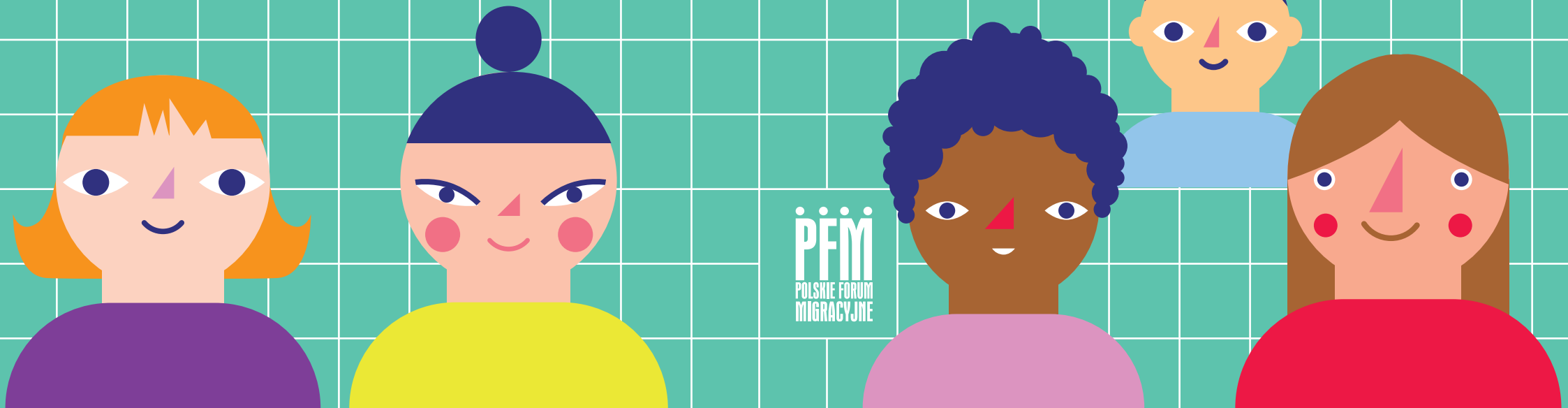
DIARY - DICTIONARY
ЩОДЕННИК-СЛОВНИЧОК
ДНЕВНИЧОК-СЛОВАРЬ

Przewodnik dla rodziców i opiekunów

— Handbook for parents and guardians

— Довідник для батьків та опікунів

— Пособие для родителей и опекунов

PFM
POLSKIE FORUM
MIGRACYJNE

Zuzanna Rejmer

Dzienniczek-słowniczek

Narzędzie wspierające naukę języka polskiego
przez dzieci z doświadczeniem migracyjnym

Przewodnik dla rodziców i opiekunów

—

Diary - Dictionary

A tool which supports children with migrant
experience in learning Polish

Handbook for parents and guardians

—

Щоденник-словничок

Інструмент що допоможе у вивченні польської мови
дітям з міграційним досвідом

Довідник для батьків та опікунів

—

Дневничок-словарь

Інструмент, допомагающий дітям с миграционным
опытом в изучении польского языка

Пособие для родителей и опекунов

PL _____ 3

ENG _____ 17

UKR _____ 31

RU _____ 45

Znajomość języków jest bramą do wiedzy.

Roger Bacon, angielski filozof

Drogi Rodzicu/Opiekunie, droga Opiekunko!

Skoro sięgnąłeś/sięgnęłaś po ten przewodnik, zapewne Twoje dziecko chodzi lub będzie chodziło do polskiej szkoły.

Rozpoczęcie nauki szkolnej to ważne wydarzenie dla dziecka. Gdy nie zna ono dobrze języka nauczania, szkoła staje się wyjątkowo dużym wyzwaniem. Język to nie tylko narzędzie, które pozwala zdobywać wiedzę. Jego znajomość daje też poczucie bezpieczeństwa. Gdy dziecko rozumie, o czym się rozmawia w klasie, czego od niego oczekuje nauczyciel/-ka – ułatwia mu to naukę, ale też wpływa na jego samopoczucie.

Warto zatem wesprzeć dziecko w nauce języka polskiego, nie czekając, aż nauczy się go, chodząc do szkoły. **Możesz mu pomóc, nawet jeśli sam/-a nie mówisz dobrze po polsku.**

Jak to zrobić? Sięgnij po „Dzienniczek-słowniczek”.

Czym jest „Dzienniczek-słowniczek”?

To narzędzie pomocne w rozwijaniu znajomości języka polskiego. Rodzaj pamiętnika, w którym z pomocą dorosłych (rodzica/opiekuna i/lub nauczycielki/nauczyciela) dziecko codziennie zapisuje ważne wydarzenia ze swojego życia. Może pisać o tym, co wydarzyło się w szkole, w domu, a także przygotować się na to, co ma się dopiero wydarzyć, np. pierwszy dzień w szkole czy klasowa wycieczka.

Dzienniczek jest stworzony w oparciu o techniki terapii logopedyczno-psychologicznej zwanej „dziennikiem wydarzeń”¹.

Wieloletnie doświadczenia terapeutów pracujących tą metodą wskazują, że prowadzenie dzienniczka wydarzeń przyspiesza naukę języka, pomaga w budowaniu poczucia bezpieczeństwa dziecka w różnych sytuacjach społecznych oraz wspiera jego rozwój emocjonalny.

Dla kogo jest przeznaczony „Dzienniczek-słowniczek”?

Dzienniczek jest narzędziem skierowanym do dzieci, które potrzebują wsparcia w nauce języka polskiego jako drugiego. Jest przeznaczony przede wszystkim dla dzieci, które mają doświadczenie migracyjne, a są lub wkrótce się staną, uczniami i uczennicami polskich szkół.

Dzienniczek mogą prowadzić dzieci w różnym wieku i z różną znajomością polszczyzny. Wpisy mogą być bardziej lub mniej rozbudowane – w zależności od poziomu językowego.

Do korzystania z dzienniczka zachęcamy:

- **dzieci polskie powracające z zagranicy** – zwłaszcza te, które w domu mówiły po polsku, ale w kontaktach z rówieśnikami, w komunikacji w przedszkolu czy szkole, używały innego języka,
- **dzieci cudzoziemców** – zwłaszcza te, które na co dzień w kontaktach z rodzicami/opiekunami używają innego języka niż polski,
- **dzieci z rodzin dwukulturowych**, w których w codziennej komunikacji używa się więcej niż jednego języka, a polski jest językiem słabiej opanowanym.

¹ Jako pierwsza z narzędzia tego korzystała w latach 60. XX w. logopedka Wacława Zuziowa. Obecnie dziennik wydarzeń jest jedną z technik używanych do stymulacji rozwoju językowego w ramach terapii metodą krakowską, której twórczynią jest psycholożka i logopedka prof. dr hab. Jagoda Cieszyńska.

Korzyści z prowadzenia „Dzienniczka-słowniczka”

Prowadzenie „Dzienniczka” przynosi dziecku szereg korzyści:

- **pozwala ćwiczyć język w dialogu** – zapisane rozmowy i gotowe wzory dialogów umożliwiają uczenie się sformułowań często używanych w szkolnym środowisku,
- **poszerza zakres słownictwa** przydatnego w szkole,
- **mobilizuje do powtarzania znanych już słów i zwrotów** – utwalenie na papierze przeżytych wydarzeń pozwala do nich wracać i opowiadać o nich innym,
- **wspiera naukę zadawania pytań i udzielania odpowiedzi** w różnych sytuacjach szkolnych,
- **ułatwia komunikowanie swoich potrzeb i myśli** dzięki zwrotom i słowom, które dziecko zapisuje i ćwiczy,
- **wspiera rozwój emocjonalny dziecka** – pomaga nazywać i rozumieć różne stany emocjonalne,
- **buduje pozytywny obraz samego siebie** – jako osoby aktywnej, potrafiącej odnaleźć się w sytuacjach społecznych wymagających użycia języka polskiego (mimo nie zawsze jeszcze dobrej jego znajomości),
- **uczy linearnego postrzegania czasu**, dzięki czemu dziecku łatwiej będzie zrozumieć gramatykę i relacje czasowe między wydarzeniami z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości,
- **przygotowuje do sytuacji, które mogą wydarzyć się w szkole czy w innych kontekstach społecznych**, co daje dziecku poczucie bezpieczeństwa.

„Dzienniczek-słowniczek” przynosi też korzyści rodzicowi/opiekunowi:

- **pozwala wzmocnić relację z dzieckiem** – być na bieżąco z jego szkolnymi sukcesami i wyzwaniem,
- **daje możliwość nawiązania systematycznej współpracy z nauczycielką/nauczycielem dziecka**, którzy podobnie jak rodzic mogą śledzić wpisy dziecka i pomagać w tworzeniu nowych.

Co znajduje się w „Dzienniczku-słowniczku”?

Dzienniczek podzielony jest na trzy części:

Część 1

Właściwy „Dzienniczek-słowniczek” – kilkudziesięciostronicowy zeszyt, który stanowi szablon do tworzenia przez dziecko wpisów.

Na kolejnych stronach jest miejsce na umieszczenie daty, rysunku i dialogu związanego z konkretnym wydarzeniem z danego dnia, a także informacji o samopoczuciu dziecka. Obok miejsca na przedstawienie sytuacji jest przestrzeń na tzw. pamiątkę dnia – coś, co będzie przypominało o zdarzeniu szczególnie istotnym dla dziecka.

Część 2

Propozycje dialogów, czyli tzw. „Inspiracje” – gotowe rozmowy związane z różnymi sytuacjami szkolnymi.

Część 3

Słowniczek uczuć i emocji – zestaw ilustracji wraz ze wskazaniem emocji i odczuć, jakie przedstawiają. Pod obrazkami jest miejsce na zapisanie uczuć i emocji w języku, który dziecko zna (innym niż polski).

Jak korzystać z „Dzienniczka-słowniczka”?

1 Dziecko tworzy wpis w „Dzienniczku”

Na wypełnienie dzienniczka należy poświęcić ok. 15–20 minut dziennie.

W pierwszej części – do tworzenia własnych wpisów (właściwy „Dzienniczek – słowniczek”) – **dziecko**, przy wsparciu rodziców/opiekunów, a czasami nauczycielek/nauczycieli), **codziennie**:

- **rysuje** wybraną sytuację ze swojego życia (w której uczestniczyło)
- **zapisuje dialog**, który odbył się w sytuacji przedstawionej na ilustracji (najlepiej, gdy dziecko uczestniczyło w tym dialogu).

Wydarzenia z życia dziecka powinny być w „Dzienniczku” przedstawione w formie komiksu – wypowiedzi osób przedstawionych na obrazku powinny być wpisane w dymki.

---

2 Dziecko rysuje lub przykleja „pamiątkę dnia”

W miejscu przeznaczonym na „**pamiątkę dnia**”, należy umieścić coś, co jest związane z danym wydarzeniem i stanowi swego rodzaju pamiątkę. Może to być zdjęcie, rysunek wykonany przez dziecko, ale także bilet wstępu, rachunek sklepowy, płatki kwiatów itp.

3 Dziecko uzupełnia część „Jak się dzisiaj czuję”

Młoda osoba, która przedstawiła w „Dzienniczku” daną sytuację, powinna następnie określić, jak się w tej sytuacji czuła. Może też poszukać emocji, która towarzyszyła jej tego konkretnego dnia. Tu dziecko pomocniczo może skorzystać ze słownika uczuć i emocji stanowiącego część „Dzienniczka-słowniczka”. Znajdzie tam ilustracje przedstawiające różne emocje i odczucia wraz z nazwami tych stanów. Kiedy dziecko już wie, co chce przedstawić, rysuje tę emocję we wskazanym miejscu. Może to być buźka wyrażająca emocję, cała postać lub przedmiot, który pokazujący nastrój, np. balon, bomba, prezent itp. Następnie dziecko zapisuje (a jeśli nie potrafi pisać, robi to dorosły)po polsku nazwę tej emocji czy stanu.

Rola rodziców oraz innych dorosłych w tworzeniu przez dziecko wpisów w „Dzienniczku”

Rodzice i inni dorośli mogą pomóc dziecku w wyborze sytuacji, jaką danego dnia chce przedstawić w „Dzienniczku”. Gdy dziecko jeszcze nie potrafi pisać, to dorośli (znający język polski) zapisują w chmurkach wypowiedzi osób narysowanych przez dziecko.

Dorosły może też pomóc w przygotowaniu pamiątki dnia, np. wydrukować zdjęcia, by dziecko mogło je wkleić do dzienniczka.

Wsparcia można także udzielić w określaniu emocji i odczuć, jakie towarzyszyły dziecku w danej sytuacji. Warto porozmawiać z nim chwilę o tym, jak się czuło, co pomoże dziecku lepiej rozumieć własne emocje. Dorośli mogą też pomóc w tłumaczeniu nazw emocji z polskiego na język lub języki którym/-i dziecko posługuje się na co dzień.

Sytuacje, jakie warto przedstawiać w „Dzienniczku-słowniczku”

Dzienniczek ma przede wszystkim pomóc dziecku w rozwijaniu kompetencji językowych w typowych sytuacjach szkolnych. Warto więc, by były w nim wpisy dotyczące właśnie funkcjonowania dziecka w szkole. Z drugiej strony nie tylko ten aspekt życia jest ważny. Na przerwach i na lekcjach dziecko rozmawia z dorosłymi i innymi dziećmi o różnych rzeczach. **W dzienniczku jak najbardziej mogą znaleźć się również zapisy dotyczące tego, co dzieje się poza szkołą** (np. obiad w domu, wyjście na zakupy, zabawa na placu zabaw itp.). Notatka może też dotyczyć zdarzenia, na które dziecko ma się przygotować, np. urodziny kolegi z klasy czy początek roku szkolnego.

Gdy dziecko nie wie, jaką sytuację wybrać

Najlepiej, gdy dziecko, przy wsparciu rodzica/opiekuna, **tworzy własne wpisy**. Najbardziej odzwierciedlają one wydarzenia, które dla niego osobiście były znaczące. To właśnie do najważniejszych, wzbudzających najwięcej emocji sytuacji dziecko chętnie wraca – przypomina je sobie, opowiada innym, ćwicząc w ten sposób język polski.

Bywa jednak, że dziecku i rodzicom/nauczycielom **brakuje pomysłu** na to, jakie wydarzenie można danego dnia przedstawić. **Warto wtedy sięgnąć do drugiej części „Dzienniczka-słowniczka” – „Inspiracje”**. Znajduje się tam wiele dialogów, które mogą stanowić wzór do stworzenia wpisu. Wybraną rozmowę można też wykorzystać w całości – wyciąć i wkleić w dzienniczku dziecka w miejscu przeznaczonym na opis wydarzenia z danego dnia lub które nastąpi nazajutrz.

Przeglądając dialogi z części „Inspiracje”, można zauważyć, że niekiedy zamiast narysowanych postaci, jest miejsce przeznaczone na stworzenie własnego rysunku. Dziecko może tam narysować siebie lub kolegę/koleżankę z klasy – w sytuacji opisanej w dialogu. Zabieg ten ma pomóc dziecku lepiej utożsamić się z daną sytuacją.

Nawet jeżeli rodzic/opiekun nie mówi dobrze po polsku, może z powodzeniem pomagać dziecku w prowadzeniu dzienniczka. Przydatny będzie słownik, warto też poprosić o pomoc nauczycielkę/nauczyciela dziecka, by sprawdził poprawność językową zapisów.

Warto poprosić nauczycielkę/nauczyciela o pomoc w tworzeniu dzienniczka, nawet jeśli rodzic bardzo dobrze zna język polski. Wspierając dziecko w tworzeniu wpisów, nauczyciel/-ka nawiązuje z nim głębszą relację. Już samo zainteresowanie tym, co uczennica/uczeń notuje, wzmocni motywację do tworzenia kolejnych wpisów. Zwykle dziecko chętnie będzie się dzieliło swoją pracą i używało poznanych zwrotów i sformułowań w praktyce w klasie i szkole.

Tworząc wpisy w Dzienniczku, należy pamiętać o tym, by:

- dialogi były krótkie i poprawne gramatycznie,
- wypowiedzi były zapisane **WIELKIMI LITERAMI**,
- portrety bohaterów dialogów były podobne do prawdziwych postaci (dotyczy to rysunków wykonywanych przez rodziców/opiekunów) – chodzi o pokazanie charakterystycznych cech, np. długości i koloru włosów.

Przykłady uzupełnionych fragmentów/ kart dzienniczka

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 21 LIPCA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA PIĄTEK

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 WESOŁY

MANIO 8 LAT

MAMO, POJEDZIEMY
 DZIŚ NA PIZZĘ?

TAK, POJEDZIEMY
 TRAMWAJEM.

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 30 MAJA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 ZDZIWIONY

BEN 6

W ZOO WIDZIAŁEM
 WĘŻA, GEPARDA
 I FENKA.

ZOO

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 8 WRZEŚNIA 2022
 DZIEŃ TYGODNIA CZWARTEK

PAMIĄTKA DNIA

 MAKŁĘJKA op ALI

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 ZADOWOLENY

CZESĆ. MAM NA IMIĘ ALA.
 A TY JAK MASZ NA IMIĘ?

CZESĆ! JA MAM NA IMIĘ
 ...MANIO...

NA NAZWISKO MAM
 ...STARCZYK...

A TY JAK MASZ NA NAZWISKO?

NA NAZWISKO MAM
 ...SROKA

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 30 MAJA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 ZDZIWIONY

DZIS IDZIEMY
 NA WYCIECZKĘ
 DO ZOO.

CIESZĘ SIĘ, ŻE IDZIEMY
 DO ZOO! A TY?

JA TEŻ SIĘ CIESZĘ!

Jeśli rozmawiasz z kimś w języku, który ta osoba rozumie, to, co mówisz, przemawia do jego rozumu. Jeśli rozmawiasz z nim w jego ojczystym języku – trafia to wprost do jego serca.

Nelson Mandela
przywódca ruchu walki z apartheidem, były prezydent RPA

Jak korzystać z dzienniczka w nauce języka ojczystego?

Warto dać szansę sobie i dziecku na to, by wasze dialogi trafiały nie tylko do rozumu, ale także do serca.

Jeśli dla rodzica polski nie jest językiem rodzimym, wskazane jest, by w szczególny sposób zadbać o to, by dziecko poza poznawaniem polszczyzny, uczyło się również swojego języka.

Ważne jest aktywne wsparcie w tej nauce. Nawet jeżeli dziecko posługuje się językiem ojczystym rodzica, to chodząc do polskiej szkoły, ma więcej kontaktu z polszczyzną i to ona z czasem może zacząć dominować.

Dzienniczek może być również jednym z narzędzi, jakie rodzic/opiekun wykorzysta do wzmocnienia u dziecka znajomości języka ojczystego. Chcąc rozwijać dwa języki równocześnie, warto prowadzić dzienniczek dwujęzyczny, tworząc wpisy w obu. Kiedy już język polski nie będzie potrzebował dodatkowego wzmocnienia, jest zalecane prowadzenie Dzienniczka w tym języku, który chcemy wspierać.

Kto przygotował „Dzienniczek – słowniczek”?

ZUZANNA REJMER – psycholożka międzykulturowa, która od lat wspiera rodziny wielojęzyczne w korzystaniu z potencjału rodzimych języków. Pracuje także z nauczycielami i szkołami – prowadzi szkolenia dla kadry pedagogicznej, realizuje projekty wspierające funkcjonowanie dzieci z doświadczeniem migracyjnym w polskich szkołach. Prywatnie mama dwujęzycznej Laury, która także prowadzi swój dzienniczek.

Bibliografia i więcej informacji:

Cieszyńska J., *Dwujęzyczność – rozumienie siebie jako Innego* [w] Cieszyńska J. Orłowska-Popek Z. Korendo M. (red.), *Nowe podejście w diagnozie i terapii logopedycznej – metoda krakowska*, Kraków 2010

Cieszyńska – Rożek J., *Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci*, Kraków 2013.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik-Marcinowska J., Szydłowska P., *(Nie)łatwe powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji*, Kraków 2015

Rejmer Z. *Dziecko w rodzinie wielokulturowej i wielojęzycznej* [w] Czerwińska K. (red.) *Jesteśmy rodzicami w Polsce. Informator dla cudzoziemców wychowujących dzieci w Polsce*, Izabelin 2016

The conquest
of learning is
achieved
through the
knowledge of
languages.

Roger Bacon, English philosopher

Dear Parents/Guardians!

If you are reading this handbook, your child is probably attending or will be attending a Polish school.

The start of school education is an important event for many children. If they don't know the language of tuition well, school certainly becomes an even greater challenge.

Language is not only a tool which allows children to gain knowledge. It also gives them a sense of security. When children understand what others talk about in the classroom and what the teacher expects from them, it makes learning easier and helps ensure the child's wellbeing.

That is why it's a good idea to support your child with learning Polish rather than just wait for them to learn the language by going to school. **You can help your child even if you don't speak Polish very well yourself!**

How to do that? Use the "Diary – Dictionary".

What is the “Diary – Dictionary”?

It’s a simple tool which helps with learning Polish. It’s a type of diary. With some help from adults (parents/guardians and/or teachers) the child records important events from their everyday life. They can write about what happened at school, at home or about things that are about to happen, such as a school trip.

The “Diary – Dictionary” was created on the basis of a technique used in speech-psychological therapy, known as “Diary of Events”¹.

Extensive experience of therapists who use that method shows that keeping a diary of events accelerates learning a language, helps build the child’s sense of security in different social situations and supports their emotional development.

1 Speech and language therapist Waclawa Zuziowa was the first therapist to use the tool in the 1960s. Currently, keeping a diary of events is a technique used to boost linguistic development as part of the Krakow Method (Metoda Krakowska) created by professor Jagoda Cieszyńska, psychologist and speech therapist.

Who is the “Diary – Dictionary” intended for?

The “Diary – Dictionary” is a tool intended for children who need support in learning Polish as a second language. It is mainly oriented at children with migrant experience who are currently or will soon start attending a Polish school.

The Diary can be kept by children of different ages, with different levels of Polish. Entries in the Diary can be more or less extensive, depending on the child’s linguistic skills.

We recommend that the Diary should be used by:

- **Polish children returning from abroad** – especially those who spoke Polish at home but used a different language when talking to their peers and communicating at nursery/school,
- **foreigners’ children** – especially those who use a language other than Polish in everyday communication with their parents/guardians,
- **children from bicultural families**, who use more than one language in everyday communication – if Polish is the less-developed language.

Benefits from keeping the “Diary – Dictionary”

Keeping a “Diary – Dictionary” offers a range of benefits for the child:

- it allows the child to practice language through dialogues – conversations and dialogue templates help the child learn phrases commonly used in the school environment,
- it expands vocabulary useful at school,
- it motivates to repeat already known words and phrases – by recording their experiences on paper, the children can go back and share them with others,
- it teaches how to ask and answer questions in typical school situations,
- it helps communicate needs and opinions with phrases and words recorded and practiced by the child,
- it supports the child’s emotional development – it helps name and understand different emotions,
- it builds a positive image of oneself as an active person, able to find themselves in different social contexts which require the use of Polish (even if the child’s knowledge of Polish isn’t always the best),
- it shows a linear understanding of time, which helps the child understand grammar and temporal relations between events from the past, present and future,
- prepares for events which may take place at school and in various social contexts, which gives a sense of security.

The “Diary – Dictionary” also offers benefits for parents:

- it helps strengthen the bond with the child – to keep up with their school accomplishments and experiences,
- it offers an opportunity to establish regular cooperation with the child’s teacher, who – just like the parents – can monitor what the child records in the dictionary and help them keep the Diary.

What will you find in the “Diary – Dictionary”?

The Diary is divided into three parts:

Part 1

The child’s main “Diary – Dictionary” – a notebook with several dozen pages which is a template for the child to make their own entries.

On the following pages, there is space to record dates, drawings and dialogues related to a given day, as well as information about the child’s well-being. Next to that, there is space for a so-called Memento of the Day – something that will remind the child of an event that is particularly important for them.

Part 2

Dialogue templates, the so-called “Inspirations” – dialogues relating to different situations at school.

Part 3

Dictionary of feelings and emotions – a set of illustrations with an indication of the emotions and feelings they represent. Under the pictures there is a space where you can write down the feelings and emotions in a language the child knows (other than Polish).

How to use the “Diary – Dictionary”?

1 The child makes an entry in the “Diary – Dictionary”

They should spend around 15 – 20 minutes a day on making entries.

In part one of the Diary, **the child** should make an entry **every day** with the help of their parents/guardians, and sometimes the teachers.

- the child **draws** a situation from their life (that they took part in)
- the child **records the dialogue** that took place in the situation depicted in the illustration (it’s best if the child participated in this dialogue).

Events from the child’s life should be presented in the „Diary” in a form of a comic book – the child should use speech bubbles to write down what everyone said.

---

2 The child draws or pastes the “Memento of the Day”

In the designated “**Memento of the Day**” part, we record something related to the given event which serves as a reminder of that event. It can be a photo, the child’s drawing, an entry ticket, shop receipt, flower petals etc.

3 The child fills in the “How I feel today” section

The child should use the designated space to draw a representation of how they’re feeling in the situation they described. They could also name the emotion they experienced on the given day. They can use the “Dictionary of feelings and emotions” which is a part of the “Diary – Dictionary”.

There, they will find illustrations depicting various emotions and feelings along with the names of these states. When the child already knows what they want to show, they can draw this emotion in the indicated place. It can be an emoticon, a full-body character or another symbol representing emotions, such as a balloon, bomb, gift etc. Then the child writes down (if they cannot write, an adult can help them) the name of this emotion or feeling in Polish.

The role of parents and other adults in making entries in the „Diary”

Parents and other adults can help the child choose the situation he or she wants to present in the “Diary” on a given day. If the child cannot write yet, adults (who know Polish) write down the statements of people drawn by the child in the speech bubbles.

An adult can also help prepare the “Memento of the day”, e.g. print out photos so that the child can paste them into the diary.

You can also support the child by defining the emotions and feelings that they felt in different situation. It is worth talking to them about their feelings, which will help them better understand their own emotions. Adults can also help in translating the names of emotions from Polish into the languages that the child uses every day.

Situations that are worth presenting in the „Diary-dictionary”

The Diary should help the child develop their language skills in typical school situations. That is why we recommend that the entries should relate to the child’s functioning at school. On the other hand, that is not the only important aspect of the child’s life. During breaks and in the classroom, the child talks to adults and other children about different things. **The Diary can certainly also contain entries relating to things outside school** (e.g. dinner at home, shopping, playing at a playground etc.). Entries can also be about events for which the child is preparing, such as friend’s birthday party or beginning of a new school year.

When the child doesn’t know which situation to choose

It is best if the entries are made by the child, with the help of their parent/guardian. They should reflect events that were significant to the child. Children will gladly return to the situations which aroused emotions – they will recall them, talk about them, and thus practice Polish.

Sometimes, however, the child and parents/teachers may not be able to think of an event to record in the Diary. Then, **you should go to the second part of the “Diary – Dictionary” – “Inspirations”**. It contains a range of dialogues which can serve as a template for making an entry. Selected dialogues can also be used in full – copied and pasted into the child’s Diary in the space provided to describe today’s or tomorrow’s event.

While reviewing the dialogues in the “Inspirations” section, you may notice that in some places instead of drawings there are spaces provided for the child’s own drawings. That is where the child can draw a friend from school – matching the drawing to the dialogue. This should help the child identify more with the given situation.

Even if the parents don’t speak Polish well, they can still help their child with keeping the “Diary – Dictionary”. You can use a traditional dictionary. It’s also a good idea to ask the child’s teacher for help. They can check if the parent’s entries are correct.

It’s a good idea to **ask the child’s teacher for help with the “Diary – Dictionary”**, even if the parents speak Polish very well. While helping the child make entries, the teacher builds a stronger bond with them. Even just the teacher’s interest in the child’s entries in the Diary will motivate the child to make further entries. Usually children are happy to share their work with others and use phrases and words they have learnt in real-life situations at school and in the classroom.

While making entries in the Diary, always remember that:

- dialogues should be short and grammatically correct,
- spoken sentences should be written in **CAPITALS**,
- drawings of the characters from the dialogues should be as close to real-life people as possible (which applies to drawings created by parents) – the drawings should take into account the characteristics of given people, e.g. length of their hair.

The examples of completed diary segments/pages

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 21 LIPCA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA PIĄTEK

MAMO, POJEDZIEMY
DZISNA PIZZĘ?

TAK, POJEDZIEMY
TRAMWAJEM.

MANIO 8 LAT

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

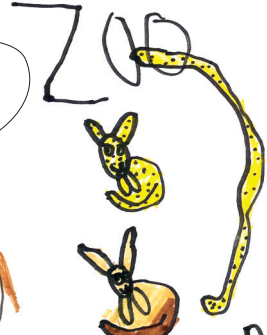

WESOŁY

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 30 MAJA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

W ZOO WIDZAŁEM
WĘŻA, GEPARDA
I FENKA.

ZOO

BEN 6

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

ZDZIWIONY

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 8 WRZEŚNIA 2022
 DZIEŃ TYGODNIA CZWARTEK

CZĘŚĆ. MAM NA IMIĘ ALA.
A TY JAK MASZ NA IMIĘ?

CZĘŚĆ! JA MAM NA IMIĘ
MANIO
NA NAZWISKO MAM
STARCZYK
A TY JAK MASZ NA NAZWISKO?

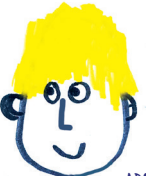
NA NAZWISKO MAM
SROKA

MAKŁĘKA op ALI

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

ZADOWOLENY

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 30 MAJA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

DZIS IDZIEMY
NA WYCIECZKĘ
DO ZOO.

CIESZĘ SIĘ, ŻE IDZIEMY
DO ZOO! A TY?

JA TEŻ SIĘ CIESZĘ!

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

ZDZIWIONY

*If you talk to a man in a language he understands,
that goes to his head. If you talk to him in his language,
that goes to his heart.*

Nelson Mandela
former president of South Africa, leader of anti-apartheid movement

How to use the Diary to learn the mother tongue?

It is worth giving yourself and your child a chance so that your dialogues go not only to your head, but also to the heart.

If Polish is not the parent's mother tongue, it is recommended that you make special efforts to ensure that the child learns not only Polish but your mother tongue as well.

It is important to actively support the child with learning a language. Even if the child speaks the parent's language, by attending a Polish school they will be more exposed to Polish, which may start to dominate over the parent's mother tongue.

The Diary can also help the parent/guardian develop their child's ability to speak their mother tongue. If you want to develop two languages simultaneously, you should keep a bilingual diary by making entries in two languages. When Polish no longer needs to be additionally reinforced, you should continue to keep the Diary in the language you want to develop.

Who created the “Diary – Dictionary”?

ZUZANNA REJMER – multicultural psychologist, who has been supporting multilingual families in using the potential of their mother tongues for many years. She also works with teachers and schools – provides training for teachers and implements programmes which support children with migrant experience at Polish schools. Privately, she's the mom of a bilingual girl called Laura, who also keeps a Diary.

Bibliography and more information:

Cieszyńska J., *Bilingualism – understanding your otherness* [w] Cieszyńska J. Orłowska-Popek Z. Korendo M. (ed.), *A new approach in diagnosis and speech therapy – the Krakow Method*, Krakow 2010.

Cieszyńska - Rożek J., *The Krakow Method towards children's developmental disorders*, Krakow 2013.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik-Marcinowska J., Szydłowska P., *(Un)easy returns home. The functioning of children and young people returning from emigration*, Krakow 2015.

Rejmer Z. *A child in a multicultural and multilingual family* [w] Czerwińska K. (ed.) *We are parents in Poland. Guidebook for foreigners bringing up children in Poland*, Izabelin 2016.

Знання мов – двері до мудрості.

Роджер Бекон, англійський філософ

Дорогі батьки / опікуни!

Якщо вас зацікавив цей довідник, мабуть, ваша дитина ходить або ходитиме до польської школи.

Початок навчання в школі – це важлива подія для багатьох дітей. Якщо дитина не володіє мовою, якою ведеться навчання, – без сумніву, школа стає для неї ще більшим викликом.

Мова – це не лише інструмент для здобування знань. Вона дає відчуття безпеки. Коли дитина розуміє, про що говорять у класі, чого від неї очікують вчителі – це полегшує навчання, а також впливає на її самопочуття.

Отже, варто підтримати дитину у навчанні польської мови, не чекаючи поки вона вивчить її в школі. **Ви можете їй допомогти, навіть якщо самі не дуже добре володієте цією мовою!**

Як це зробити? Сягніть по «Щоденник-словничок».

Що таке «Щоденник-словничок»?

Це інструмент, який допомагає вивчати польську мову. Це своєрідний щоденник, в якому за допомогою дорослого (батька/матері та/або вчителя/вчительки) дитина щодня записує важливі події свого життя. Вона може писати про те, що сталося в школі, вдома, а також готуватися до того, що має статися у майбутньому, наприклад, до першого дня в школі або до поїздки з класом.

Щоденник базується на методиці логопедичної та мовної терапії, яка називається «щоденник подій»¹.

Багаторічний досвід терапевтів, які працюють за цією методикою, показує, що ведення щоденника подій прискорює вивчення мови, допомагає формувати у дитини почуття безпеки в різних соціальних ситуаціях та підтримує її емоційний розвиток.

Для кого призначений «Щоденник-словничок»?

Щоденник – це інструмент, адресований дітям, які потребують підтримки у вивченні польської мови як іноземної. Він призначений передусім для дітей з міграційним досвідом, які є або незабаром стануть учнями та ученицями польських шкіл.

Щоденник можуть вести діти різного віку і з різним рівнем знань польської мови. Записи можуть бути різної складності та об'єму – в залежності від рівня володіння мовою.

Ми заохочуємо скористатися щоденником:

- **польських дітей, які повертаються з-за кордону** – особливо тих, які розмовляли польською вдома, але використовували іншу мову при спілкуванні з однолітками, в дитячому садку або школі,
- **дітей іноземців** – особливо тих, які у повсякденному спілкуванні з батьками/опікунами використовують іншу мову, ніж польська,
- **дітей з двокультурних сімей**, в яких у повсякденному спілкуванні використовується більше однієї мови, а польська мова є мовою, якою дитина володіє гірше.

¹ Першою цей інструмент застосувала логопед Вацлава Зузіова в 1960-х роках. У наш час щоденник подій є одним із прийомів стимулювання мовленнєвого розвитку в рамках терапії за краківською методикою, творцем якою є психолог і логопед професор Ягода Цешинська

Користь від ведення «Щоденника-словничка»

Ведення „Щоденника” приносить дитині багато корисного, а саме:

- дозволяє практикувати мову в діалозі – записані розмови та готові шаблони діалогів дають змогу вивчити фрази, які часто використовуються в шкільному середовищі,
- збагачує словниковий запас, придатний у школі,
- заохочує до повторення знайомих слів і фраз – запис на папері пережитих ситуацій дає можливість повертатися до них і розповідати про них іншим,
- сприяє розвитку вміння ставити запитання та давати відповіді в різних шкільних ситуаціях,
- полегшує вираження своїх потреб та думок завдяки фразам і словам, які дитина записує і повторює,
- сприяє емоційному розвитку дитини – допомагає описувати та розуміти різні емоційні стани,
- допомагає формувати позитивний образ власного «Я» – як активної особистості, яка здатна освоїтися в соціальних ситуаціях, що вимагають використання польської мови (навіть якщо вона ще не завжди добре володіє цією мовою),
- вчить лінійного сприйняття часу, що полегшує дитині розуміння граматики та часових зв'язків між минулими, теперішніми та майбутніми подіями,
- готує дитину до ситуацій, які можуть виникнути в школі та інших соціальних контекстах, що дає дитині відчуття безпеки.

«Щоденник-словничок» також приносить користь батькам/опікунам:

- дозволяє зміцнити ваші стосунки з дитиною – бути в курсі її шкільних успіхів і проблем,
- дає можливість встановити систематичну співпрацю з учителем/вчителькою дитини, який/яка, як і батьки, можуть слідкувати за записами дитини та допомагати створювати нові.

Що знаходиться в «Щоденнику-словничку»?

Щоденник складається з 3-ох частин:

Частина 1

„Щоденник-словник” – зошит з кількома десятками сторінок, який є шаблоном для створення дитиною власних записів.

На наступних сторінках є місце для дати, малюнка та діалогу, пов'язаного з конкретною подією даного дня, а також для інформації про самопочуття дитини. Поряд з місцем для опису ситуації є місце для так званої «пам'ятки дня» - чогось, що нагадуватиме дитині про подію, яка має для неї особливе значення.

Частина 2

Пропозиції для діалогу, або так звані «Натхнення» - готові розмови, пов'язані з різними шкільними ситуаціями.

Частина 3

Словник почуттів та емоцій – набір ілюстрацій із зазначенням емоцій та почуттів, які вони відображають. Під малюнками є місце для запису почуттів та емоцій мовою, яку знає дитина (крім польської).

Як користуватися «Щоденником-словничком»

1 Дитина робить запис у „Щоденнику”

На заповнення щоденника слід присвячувати близько 15–20 хвилин на день.

У першій частині яка призначена для створення власних записів (власне „Щоденник-словничок”) – **дитина**, з допомогою батьків/опікунів, а іноді і вчителів/вихователів), **щодня**:

- **малює** обрану ситуацію зі свого життя (в якій вона брала участь)
- **записує** діалог, який відбувся в ситуації, зображений на ілюстрації (бажано, щоб це був діалог в якому дитина брала участь).

Події з життя дитини мають бути представлені в „Щоденнику” у формі коміксів - висловлювання людей, зображених на малюнку, мають бути записані в мовних бульбашках.

---

2 Дитина малює або приклеює «пам’ятку дня»

У місці, відведеному для „пам’ятки дня”, розмістіть щось, що пов’язане з подією і є своєрідним сувеніром. Це може бути фотографія, малюнок, зроблений дитиною, а також вхідний квиток, чек з магазину, пелюстки квітів тощо.

3 Дитина заповнює розділ «Як я почуваюся сьогодні»

Потім дитина, яка описала ситуацію в Щоденнику, повинна визначити, що вона відчувала в цій ситуації. Також вона може знайти емоцію, яку вона відчувала в той день. Тут дитина може скористатися словником почуттів та емоцій, який є частиною «Щоденника-словника». Там вона знайде ілюстрації різних емоцій та почуттів з назвами цих станів. Після того, як дитина зрозуміє, що вона хоче відобразити, вона домальовує емоцію у відведеному для цього місці. Це може бути смайлик, що виражає емоцію, цілий персонаж або предмет, який показує настрій, наприклад, повітряна кулька, бомба, подарунок тощо. Потім дитина записує (а якщо вона не вміє писати, це робить дорослий) польською мовою назву цієї емоції або стану.

Роль батьків та інших дорослих у створенні дитиною записів у «Щоденнику»

Батьки та інші дорослі можуть допомогти дитині вибрати ситуацію, яку вона хоче відтворити у „Щоденнику” даного дня. Якщо дитина ще не вміє писати, дорослий (який знає польську мову) записує висловлювання людей, намальованих дитиною в мовних бульбашках.

Дорослий також може допомогти підготувати пам’ятку про день, наприклад, роздрукувати малюнки, щоб дитина могла вклеїти їх у щоденник.

Також можна допомогти дитині визначити її емоції та почуття щодо ситуації, яка склалася. Знайдіть кілька хвилин, щоб поговорити з дитиною про те, що вона відчувала, це допоможе їй краще зрозуміти власні емоції. Дорослі також можуть допомогти перекласти назви емоцій з польської мови на мову/-и, якою/якими дитина користується щодня.

Ситуації, які варто записувати у «Щоденнику-словничку»

Щоденник призначений насамперед для того, щоб допомогти дитині розвивати мовну компетенцію в типових шкільних ситуаціях. Тому добре, щоб він містив записи, які стосуються саме того, як дитина функціонує в школі. З іншого боку, важливим є не лише цей аспект життя. На перервах і на уроках дитина спілкується з дорослими та іншими дітьми на різні теми. **Щоденник також може містити записи про те, що відбувається поза школою** (наприклад, вечеря вдома, похід за покупками, ігри на дитячому майданчику тощо). Запис також може стосуватися події, до якої дитина має підготуватися, наприклад, дня народження однокласника або початку навчального року.

Коли дитина не знає, яку ситуацію обрати

В ідеальному випадку дитина, за підтримки батьків/опікунів, створює власні записи. Швидше за все, вони відобразатимуть події, які були важливими особисто для неї/нього. Саме до найбільш важливих та емоційних ситуацій дитина любить повертатися – згадувати їх і розповідати іншим, таким чином практикуючи польську мову.

Іноді, однак, дітям і батькам/вчителям бракує ідей щодо того, якою може бути подія дня. У такому разі варто звернутися до другої частини «Щоденника-словничка» – «Натхнення». Там ви знайдете багато діалогів, які можуть стати прикладами для записів. Діалог також можна використати повністю – вирізати та вклеїти в Щоденник дитини в місце призначене для події сьогоднішнього або наступного дня.

Переглядаючи діалоги в розділі «Натхнення» ви помітите, що іноді замість намальованих персонажів є місце для створення дитиною власного малюнка. Там дитина може намалювати себе або однокласника в ситуації описаній у діалозі. Це робиться для того, щоб допомогти дитині краще ідентифікувати себе з ситуацією.

Навіть якщо батьки/опікуни не дуже добре володіють польською мовою, вони можуть успішно допомагати дитині у веденні щоденника. Придатним буде словничок, варто також попросити вчителя дитини перевірити правопис.

Попросіть вчителя/вчительку про допомогу у створенні словника, навіть якщо дуже добре володієте польською мовою. Підтримуючи дитину у створенні записів, вчитель встановлює з нею глибші стосунки. Сама цікавість до того, що учень/учениця занотовує, посилить мотивацію до створення нових записів. Зазвичай діти охоче діляться своїми роботами і використовують вивчені фрази та вирази в класі та школі.

Створюючи записи в Щоденнику, пам'ятайте щоб:

- діалоги були короткими та граматично правильними,
- висловлювання були записані **ВЕЛИКИМИ БУКВАМИ**,
- зображення персонажів у діалогах були схожими на реальних людей (це стосується малюнків, зроблених батьками/опікунами) – суть полягає в тому, щоб показати характерні риси особи, наприклад, довжину та колір волосся.

Приклади заповнених фрагментів / карток щоденника

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 21 LIPCA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA PIĄTEK

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 WESOŁY

MANIO 8 LAT

MAMO, POJEDZIEMY
 DZIŚ NA PIZZĘ?

TAK, POJEDZIEMY
 TRAMWAJEM.

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 30 MAJA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 ZDZIWIONY

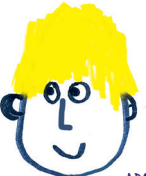
BEN 6

W ZOO WIDZIAŁEM
 WĘŻA, GEPARDA
 I FENKA.

ZOO

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 8 WRZEŚNIA 2022
 DZIEŃ TYGODNIA CZWARTEK

PAMIĄTKA DNIA

 MAKŁĘKA op ALI

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 ZADOWOLENY

CZĘŚĆ. MAM NA IMIĘ ALA.
 A TY JAK MASZ NA IMIĘ?

CZĘŚĆ! JA MAM NA IMIĘ
 ...MANIO...

NA NAZWISKO MAM
 ...STARCZYK...

A TY JAK MASZ NA NAZWISKO?

NA NAZWISKO MAM
 ...SROKA

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**
 DATA 30 MAJA 2023
 DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ

 ZDZIWIONY

DZIŚ IDZIEMY
 NA WYCIECZKĘ
 DO ZOO.

CIESZĘ SIĘ, ŻE IDZIEMY
 DO ZOO! A TY?

JA TEŻ SIĘ CIESZĘ!

Якщо ти розмовляєш з людиною мовою, яку вона розуміє, ти говориш з її головою. Якщо ти розмовляєш з людиною її рідною мовою, то ти говориш з її серцем.

Nelson Mandela
лідер руху проти апартеїду, колишній президент ПАР

Як використовувати щоденник у вивченні рідної мови?

Варто дати собі і своїй дитині шанс переконатися, що ваші діалоги досягають не тільки розуму, але й серця.

Якщо польська мова не є рідною для батьків, варто особливо подбати про те, щоб дитина вивчала свою мову на додаток до вивчення польської.

Важливою є активна підтримка в цьому навчанні. Навіть якщо дитина розмовляє рідною мовою батьків, відвідуючи польську школу, вона має більше контакту з польською мовою, і з часом вона може стати домінуючою.

Щоденник також може бути одним з інструментів, який батьки/опікуни використовують для зміцнення знання рідної мови дитини. Якщо ви хочете розвивати дві мови одночасно, варто вести двомовний щоденник, роблячи записи обома мовами. Після того, як польська мова більше не потребує додаткового підкріплення, бажано вести щоденник тією мовою, яку ви хочете розвивати.

Хто приготував «Щоденник-словничок»?

Зузанна РЕЙМЕР – міжкультурна психологиня, яка вже багато років підтримує багатомовні сім'ї у використанні потенціалу рідних мов. Вона працює також з учителями та школами – проводить семінари для педагогічних кадрів, реалізує проекти для підтримки дітей з міграційним досвідом у польських школах. У приватному житті – мама двомовної Лаури, яка також веде свій Щоденник.

Література, в якій можна знайти детальнішу інформацію:

Cieszyńska J., *Dwujęzyczność – rozumienie siebie jako Innego* [w] Cieszyńska J. Orłowska-Popek Z. Korendo M. (red.), *Nowe podejście w diagnozie i terapii logopedycznej – metoda krakowska*, Kraków 2010

Cieszyńska – Rożek J., *Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci*, Kraków 2013.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik-Marcinowska J., Szydłowska P., *(Nie)łatwe powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji*, Kraków 2015

Rejmer Z. *Dziecko w rodzinie wielokulturowej i wielojęzycznej* [w] Czerwińska K. (red.) *Jesteśmy rodzicami w Polsce. Informator dla cudzoziemców wychowujących dzieci w Polsce*, Izabelin 2016

Знание языков — дверь к мудрости

Роджер Бэкон, английский философ

**Дорогой Родитель/Опекун,
дорогая Опекунка!**

Если у тебя в руках это пособие, значит твой ребенок ходит или будет ходить в польскую школу.

Начало обучения в школе – это важное событие для ребенка. Когда ребенок не знает хорошо языка обучения, школа становится чрезвычайно сложным вызовом. Язык – это не только инструмент, позволяющий получать знания. Знание языка также дает чувство безопасности. Когда ребенок понимает, о чем говорят в классе, чего от него ожидает учитель/-ница – это упрощает обучение, а также влияет на самочувствие ребенка.

Поэтому стоит поспособствовать ребенку в изучении польского языка, не ожидая, что он выучит его в школе. **Ты можешь ему помочь, даже если сам/-а хорошо не говоришь на польском!**

Как это сделать? Воспользуйся “Дневничком-словарем”.

Что такое “Дневничок-словарь”?

Это инструмент, который помогает в изучении польского языка. Своего рода дневник, в котором с помощью взрослых (родителя/опекуна и/или учителя/учительницы) ребенок каждый день записывает важные события из своей жизни. Он может писать о том, что произошло в школе, дома, а также подготовиться к тому, что еще должно произойти, например к первому дню в школе или поездке с классом.

“Дневничок-словарь” создан на основе техники психолого-логопедической терапии называемой “дневник событий”¹.

Многолетний опыт терапевтов, работающих в этой методике, показывает, что ведение дневника событий ускоряет обучение языка, помогает в создании у ребенка чувства безопасности в разных общественных ситуациях, а также является поддержкой для его эмоционального развития.

1 Первой этот инструмент использовала логопед Вацлава Зузева в 60-х годах XX века. На сегодняшний день дневник событий является одной из техник, используемых для стимуляции языкового развития в рамках терапии “краковским методом”, создательницей которого является психолог, логопед и профессор Ягода Чешиньска.

Для кого предназначен “Дневничок - словарь”?

“Дневничок-словарь” является инструментом, направленным на помощь детям, которым требуется поддержка в изучении польского языка как второго. В первую очередь он предназначен для детей, которые уже имеют миграционный опыт и являются или вскоре станут учениками и ученицами польских школ.

Дневничок могут вести дети разного возраста и с разным уровнем знания польского языка. Записи в дневнике могут быть более или менее расширенные, в зависимости от языкового уровня ребенка.

К пользованию словарем приглашаем:

- польских детей, вернувшихся из-за границы – особенно тех, которые дома общались на польском языке, но в контактах с ровесниками, в коммуникации в детском саду или школе использовали другой язык,
- детей иностранцев – особенно тех, которые ежедневно в контакте с родителями/опекунами используют не польский язык,
- детей из билингвальных семей, в которых в каждойдневной коммуникации используется более чем один язык, а польский язык развит слабее, чем второй.

Польза от ведения “Дневничка-словаря”

Ведение “Дневничка-словаря” приносит ребенку разнообразную пользу:

- дает возможность практиковать язык в ведении диалога – записанные в дневничке разговоры и готовые примеры диалогов дают возможность учить фразы, часто используемые в школьной среде,
- расширяет словарный запас, который может пригодиться в школе,
- мобилизует к повторению уже известных слов и оборотов – фиксирование на бумаге пережитых событий дает возможность возвращаться к ним и рассказывать о случившемся другим,
- поддерживает умение задавать вопросы и отвечать на них в различных ситуациях в школе,
- облегчает коммуницирование о своих потребностях и мыслях благодаря словам и оборотам, которые ребенок записывает и отрабатывает,
- поддерживает эмоциональное развитие ребенка – помогает называть и понимать разные эмоциональные состояния,
- помогает создавать позитивный образ самого себя как активного человека, умеющего правильно себя вести в социальных ситуациях, требующих использования польского языка (несмотря на то что знание польского неидеально),
- обучает линейному восприятию времени, благодаря чему ребенку будет легче воспринимать грамматику и временную взаимосвязь между событиями из прошлого, настоящего и будущего,
- подготавливает к ситуациям, которые могут произойти в школе и других общественных местах, что дает чувство безопасности.

“Дневничок-словарь” также приносит пользу родителю/опекуну:

- помогает усилить связь с ребенком – быть в курсе текущих событий, связанных с его успехами в школе и вызовами,
- дает возможность начать систематическое сотрудничество с учителем/учительницей ребенка, которые, как и родитель, могут следить за записями ребенка и помогать в создании новых.

Из чего состоит “Дневничок-словарь?”

Дневничок поделен на 3 части:

Часть 1

Сам “Дневничок-словарь” – это толстая тетрадь, которая является шаблоном для записей ребенка. На последующих страницах есть место для размещения даты, рисунка и диалога, связанного с определенным событием данного дня, а также информации о самочувствии ребенка. Рядом с местом для описания ситуации есть место на памятку дня, того, что будет напоминать ребенку о особо важном событии.

Часть 2

Шаблоны диалогов, т.н. “Вдохновения” – готовые беседы, связанные с различными школьными ситуациями.

Часть 3

Словарь чувств и эмоций – комплект иллюстраций с указанием эмоций и чувств, которые они изображают. Под рисунками есть место для записи чувств и эмоций на языке, который ребенок знает (не польский).

Как пользоваться “Дневничком-словарем”?

1 Ребенок делает запись в “Дневничке”

На заполнение дневничка каждый день нужно посвящать 15-20 минут.

В первой части – для создания собственных записей (собственно “Дневничок-словарь”) – ребенок при помощи родителей/опекунов, а иногда учителей/учительниц, ежедневно:

- **рисует** выбранную ситуацию из своей жизни (в которой он участвовал)
- **записывает диалог**, который произошел в ситуации, изображенной на иллюстрации (желательно, чтобы ребенок участвовал в диалоге).

События из жизни ребенка должны быть представлены в “Дневничке” в виде комиксов – высказывания людей, изображенных на рисунке, должны быть вписаны в облачка.

---

2 Ребенок рисует или приклеивает “памятку дня”

В месте, предназначенном для “памятки дня”, необходимо разместить что-то, что связано с конкретным событием и представляет собой своего рода памятку. Это может быть фотография, нарисованный ребенком рисунок, а также билет, чек из магазина, лепестки цветов и т.д.

3 Ребенок заполняет часть “Как я себя сегодня чувствую”

Представив ситуацию в “Дневничке”, ребенок должен описать, как он себя чувствовал в этой ситуации. Он может также поискать ту эмоцию, которая сопровождала его в этот день. Здесь ребенку может помочь словарь чувств и эмоций, который является частью “Дневничка-словаря”. Он найдет там иллюстрации, которые представляют различные эмоции и чувства, а также названия этих состояний. Когда ребенок уже знает, что хочет изобразить, то рисует эту эмоцию в указанном месте. Может это быть смайлик, выражающий эмоцию, фигура или предмет, отображающий чувства, например: воздушный шарик, бомба, подарок и др. Далее ребенок записывает (а если не умеет писать, то это делает взрослый) название эмоции или состояния на польском языке.

Роль родителей и других взрослых в создании ребенком записей в “Дневничок”

Родители и другие взрослые могут помочь ребенку в выборе ситуации, которую в данный день он хочет изобразить в “Дневничке”. Если ребенок еще не умеет писать, взрослый (знающий польский язык) записывает в облачках высказывания людей, нарисованных ребенком.

Взрослый также может помочь в приготовлении памятки дня, например распечатать фотографии, чтобы ребенок мог вклеить их в дневничок.

Можно также оказать поддержку в определении эмоций и чувств, которые испытывал ребенок в определенной ситуации. Стоит поговорить немного с ребенком о его чувствах, что поможет ему лучше понять свои собственные эмоции. Взрослые также могут помочь перевести названия эмоций с польского языка на язык или языки, которыми/-и ребенок пользуется каждый день.

Ситуации, которые стоит записывать в “Дневничке-словаре”

Дневничок прежде всего должен помочь ребенку в развитие языковых навыков в обыденных ситуациях в школе. Поэтому стоит записывать в нем ситуации, связанные именно с деятельностью ребенка в школе. С другой стороны, важен не только этот аспект жизни. На переменах и на уроках ребенок разговаривает с учителями и другими детьми на разные темы. В дневничке можно делать записи и относительно ситуаций, которые происходят вне школы (обед дома, выход за покупками, игры на игровой площадке и др.). Запись может касаться события, к которому ребенку надо подготовиться, например день рождения одноклассника или начало учебного года.

Если ребенок не знает, какую ситуацию выбрать

Лучше всего, когда ребенок при поддержке родителя/опекуна создает собственные записи. Они наиболее достоверно отображают события, которые были важны лично для ребенка. Именно к наиболее важным и эмоциональным ситуациям ребенок охотно возвращается, вспоминает их и рассказывает другим, тем самым практикуя польский язык.

Однако бывают случаи, когда у ребенка и у родителя/учителя нет идей, какое событие можно записать. В этом случае лучше обратиться ко второй части “Дневничка-словаря” – “Вдохновения”. Там находится много диалогов, которые могут стать примером для создания собственной записи. Выбранный диалог также можно использовать полностью – вырезать и вклеить в дневничок на место, предназначенное для описания события данного или следующего дня.

Просматривая диалоги части “Вдохновения”, можно заметить, что вместо нарисованных образов есть место для создания собственного рисунка.. Там ребенок может нарисовать себя или одноклассника/одноклассницу в ситуации, описанной в диалоге. Этот прием поможет ребенку идентифицировать себя с определенной ситуацией.

Даже если родитель не говорит хорошо на польском языке, он так же успешно может помочь своему ребенку вести дневничок. Полезным будет словарь, стоит также обратиться за помощью к учителю/учительнице ребенка, который мог/могла бы проверить лингвистическую корректность записей.

Стоит попросить учителя о помощи в создании дневничка, даже если родитель хорошо знает польский язык. Поддерживая ребенка в создании записей, учитель/-ница налаживает с ним более глубокую связь. Уже сама заинтересованность учителя тем, что ученик/ученица записывает, усилит мотивацию ребенка к созданию дальнейших записей. Обычно ребенок охотнее будет делиться своей работой и использовать обороты и формулировки на практике в классе и школе.

Создавая запись в Дневничке стоит помнить о том, чтобы

- диалоги были короткими и грамматически правильными,
- высказывания были записаны **БОЛЬШИМИ БУКВАМИ**,
- портреты героев диалогов были похожи на настоящих людей (это касается рисунков, выполненных родителями/опекунами) – должны учитываться характерные черты, например длина и цвет волос.

Примеры заполненных фрагментов/страниц дневника

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**

DATA 21 LIPCA 2023

DZIEŃ TYGODNIA PIĄTEK

 MAMO, POJEDZIEMY DZIŚ NA PIZZĘ?

 TAK, POJEDZIEMY TRAMWAJEM.

MANIO 8 LAT

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ WESOŁY

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**

DATA 30 MAJA 2023

DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

 W ZOO WIDZAŁEM WĘŻA, GEPARDA I FENKA.

BEN 6

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ ZDZIWIONY

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**

DATA 8 WRZEŚNIA 2022

DZIEŃ TYGODNIA CZWARTEK

 CZESĆ. MAM NA IMIĘ ALA. A TY JAK MASZ NA IMIĘ?

 CZESĆ! JA MAM NA IMIĘ MANIO.
NA NAZWISKO MAM STARCZYK.
A TY JAK MASZ NA NAZWISKO?

 NA NAZWISKO MAM SROKA.

MAKŁĘKA 9y ALI

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ ZADOWOLOŃY

DZIŚ JEST: **MÓJ DZIEŃ**

DATA 30 MAJA 2023

DZIEŃ TYGODNIA WTÓREK

 DZIŚ IDZIEMY NA WYCIECZKĘ DO ZOO.

 CIESZĘ SIĘ, ŻE IDZIEMY DO ZOO! A TY?

 JA TEŻ SIĘ CIESZĘ!

ZDZIWIONY

PAMIĄTKA DNIA

JAK SIĘ DZIŚ CZUJĘ ZDZIWIONY

Если вы разговариваете с человеком на языке, который он понимает, вы обращаетесь к его разуму. Если вы разговариваете с ним на его языке, вы обращаетесь к его сердцу.

Нельсон Мандела
предводитель борьбы с апартеидом, бывший президент ЮАР

Как пользоваться дневничком во время изучения родного языка?

Стоит дать шанс себе и своему ребенку, чтобы ваши диалоги доходили не только до разума, но и до сердца.

Если для родителя польский язык не является родным языком, рекомендуется особым образом позаботиться о том, чтобы ребенок, помимо изучения польского языка, учил также и родной язык.

Важно активно поддерживать его в этом обучении. Даже если ребенок говорит на языке родителя, то, посещая польскую школу, он чаще имеет контакт с польским языком, который со временем может начать доминировать.

Дневничок может быть одним из инструментов, который родитель/опекун может использовать для усиления знания родного языка у ребенка. Желая развивать два языка одновременно, стоит вести двуязычный дневничок, делая записи на двух языках. Когда польский язык уже не будет нуждаться в дополнительной поддержке, рекомендуется вести запись на том языке, знание которого хотим поддерживать.

Кто подготовил “Дневничок-словарь”?

Зузанна РЕЙМЕР – межкультурная психолог, которая уже в течении многих лет помогает многоязычным семьям в использовании потенциала родных языков. Сотрудничает с учителями и школами: ведет тренинги для педагогов, реализует проекты, помогающие функционированию детей с миграционным опытом в польских школах. Является мамой двуязычной Лауры, которая тоже ведет свой дневничок.

Библиография и больше информации:

Cieszyńska J., *Dwujęzyczność – rozumienie siebie jako Innego* [w] Cieszyńska J. Orłowska-Popek Z. Korendo M. (red.), *Nowe podejście w diagnostyce i terapii logopedycznej – metoda krakowska*, Kraków 2010

Cieszyńska – Rożek J., *Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci*, Kraków 2013.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik-Marcinowska J., Szydłowska P., *(Nie)łatwe powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji*, Kraków 2015

Rejmer Z. *Dziecko w rodzinie wielokulturowej i wielojęzycznej* [w] Czerwińska K. (red.) *Jesteśmy rodzicami w Polsce. Informator dla cudzoziemców wychowujących dzieci w Polsce*, Izabelin 2016

*Dzienniczek-słowniczek. Narzędzie wspierające naukę języka polskiego
przez dzieci z doświadczeniem migracyjnym. Przewodnik dla rodziców i opiekunów*

Autorka: Zuzanna Rejmer

Redaktorki: Karolina Czerwińska, Katarzyna Sołtan-Młodożeniec

Projekt graficzny: Siostry Piwowar Studio

Ilustracje: Karolina Kotowska

Druk: Drukarnia Akapit, Lublin

ISBN 978-83-969066-3-2

Warszawa, 2023

Fundacja Polskie Forum Migracyjne

Od 2007 roku wspieramy osoby z doświadczeniem migracji mieszkające w Polsce. Edukujemy o różnorodności kulturowej i językowej.

tel. +48 692 913 993, +48 22 11 000 85

email: info@forummigracyjne.org

www.forummigracyjne.org

KRS: 0000272075

Publikacja powstała w ramach projektu „Welcome back to school! Educational inclusion of children affected by war in Ukraine”. Projekt finansowany przez PLAN International i Disasters Emergency Committee.

